

Asia: VN/4037/2026

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla vuosina 2026-2031

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry.

Asia: Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla vuosina 2026–2031

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry. muistuttaa, että saimaannorppa on edelleen erittäin uhanalainen, vastikään kansainväliseen tutkimukseen perustuvan lajistatuksen saanut nisäkäs, jota esiintyy koko maailmassa vain Saimaalla. Tämä korostaa Suomen valtion ja kansalaisten vastuuta saimaannorpan suojelusta. Saimaannorpan tähänastisia suojelutoimia, johon ovat osallistuneet niin Saimaan alueen asukkaat, kesämökkiläiset, kalastajat, luonnonsuojelijat kuin tutkijatkin, voidaan pitää menestystarinana. Suojelu on kuitenkin vaatinut viime vuosikymmeninä valtavan määrän sitkeää talkootyötä sekä korkeatasoista tutkimusta, josta on vastannut pääosin Itä-Suomen yliopisto. Suojelutyön ja verkkokalastusrajoitusten avulla norppakanta on kasvanut varsin nopeasti. Kasvusta huolimatta populaatio on edelleen hyvin pieni, kaikkiaan vain noin 530 yksilöä, ja jo pienen koon vuoksi hyvin altis satunnaisille vaihteluille, kuten ympäristömuutoksille ja taudeille. Sukupuuttoriskii lisää se, että saimaannorpan geenivarasto ehti kaventua erittäin pieneksi vainon ja metsästyksen vuoksi ennen vuonna 1955 tapahtunutta rauhoitusta ja monimuotoisuuden vähentyminen on edelleen jatkunut. Nykyinen kanta ei siten vielä riitä turvaamaan lajin monimuotoista perimää ja selviytymistä pitkällä aikavälillä. Ilmastonmuutos vähälumisine talvineen on yhä paheneva uhka lajin menestykselle. Saimaannorpan olisikin tärkeää pystyä asuttamaan uudelleen Saimaan pohjoisosia, jossa kanta ei ole kasvanut vuosiin ja jossa syntyy vain vähän kuutteja. Saimaannorpan suotuisan suojelun tasosta ollaan edelleen kaukana. Siksi lajin suojelua on tehostettava ja kanta on saatava vakaampaan kasvuun, jotta se olisi vahvempi erilaisia uhkia vastaan.

Luonnonsuojelupiiri pitää tervetulleena asetusluonnoksen esittämää kalastusrajoitusalueiden laajennusta, joka tosin ulottuu suurelta osin jo aiemmin vapaaehtoisesti rauhoitetuille alueille. On kuitenkin käsittämätöntä, että asetusluonnoksen valmisteluun ei ole haluttu ottaa mukaan saimaannorpan tutkijoita ja asiantuntijoita vaan luonnos on laadittu pelkästään kalatalousasiantuntijoiden toimesta. Pidämme erittäin vakavana virheenä sitä, että asetusluonnos vähättelee ja sivuuttaa tutkimukseen pohjautuvaa tietoa saimaannorpan kalanpyydyskuolleisuuden määrästä ja merkityksestä norppakannalle. LUKEn, Metsähallituksen ja Itä-Suomen yliopiston tutkijoiden mukaan vuosina 1991-2021 kuolleina löydettyistä ja tutkituista saimaannorpista 29 % oli kuollut kalanpyydyksiin (Jounela ym. 2024). Kalanpyydyskuolleisuutta aiheuttavat ennen kaikkea verkot, joihin menehtyy 90 % pyydyksiin kuolleista norpista. Heinäkuussa verkkorajoitusten päätyttyä nykyisen kaltaisten asetusten aikana pyydyskuolleisuudessa on korkea piikki ja kuolleisuus on suurta myös alkutalvesta. Olennaista on asetuksen kannalta, että todellisen kalanpyydyskuolleisuuden arvioidaan erityisesti nuorten norppien osalta olevan noin kolminkertainen verrattuna havaittujen tapausten määrään (Jounela ym. 2024).

Metsähallituksen mukaan lähes kaikki verkkoihin kuolleet norpat on löydetty pohjaan ankkuroiduista verkoista, joten ankkurointivaatimuksella ei tutkijoiden mukaan saavuteta hyötyä norpan suojelussa. Kalastus Saimaalla on valtaosaltaan vapaa-ajan kalastusta ja arviolta vain puolensataa toimeentulonsa kalastuksesta saavaa ammattikalastajaa (Jounela ym. 2024) toimii alueella kalastaen pääosin muikkua norppaturvallisilla troolilla ja nuotalla. Vapaa-ajan kalastus tarjoaa toki virkistystä, lähiruokaa ja hyvän harrastuksen isolle joukolle ihmisiä, mutta vapaa-ajan kalastajat voivat käyttää muitakin kalastusvälineitä kuin verkkoja. Kannustamme ministeriöitä resurssien ohjaamiseen norppaturvallisten kalastusmenetelmien edelleen kehittämiseen ja varsinaisten päätoimisten ammattikalastajien tukemiseen.

Luonnonsuojelujärjestöt ovat vuosikausia vaatineet verkkokiellon jatkamista heinäkuun loppuun asti erityisesti vasta vierotettujen kuuttien ja nuorten, kokemattomien norppien turvaamiseksi. Pohjois-Karjalan piiri esittääkin, että tulevalle asetuskaudelle verkkokalastuskielto viimein ulotettaisiin heinäkuun loppuun eli ajalle 15.4. – 31.7.. Kielion jatkamisen on koskettava myös muikkuverkkoja, sillä niihinkin kuolee norppia. Saimaan verkkokalastuskiellon jatkamisella on kansalaisten vankka kannatus, jota ei ole otettu huomioon asetusluonnoksessa. Pohjois-Savon ELY-keskuksen oman kyselyn mukaan 83 % vastaajista kannatti verkkokalastuskiellon jatkamista heinäkuun loppuun asti ja lisäksi 6 % heinäkuun puoleen väliin. Myös WWF:n ja Saimaan alueen maakuntaliittojen teettämässä aiemmissa kyselyissä selkeä enemmistö kaikista suomalaisista sekä Saimaan paikallisista asukkaista halusi verkkokalastuskiellon jatkuvan heinäkuun loppuun. Muistutamme, että näin voimakkaan suojelumuönteisen asenneilmapiirin vallitessa norppien verkkokuolemat voivat aiheuttaa mainehaittaa Saimaan järvikalan käytölle.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry.

Annamari Markkola

piirin puheenjohtaja

Lähteet: Jounela ym (2024) Effects of fishing restrictions on the recovery of the endangered Saimaa ringed seal (*Pusa hispida saimensis*) population. PlosOne
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0311255>

Markkola Anna
Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry.